

Notat vedr. overvågning af agerhøns, resultater 2013-2020 og 2021-2024

Af Rikke Bruun Pedersen, Zacharias Jacobsen & Lene Midtgaard, januar 2025

Baggrund

Agerhønen (*Perdix perdix*) i Danmark er en art under pres. Flere problemstillinger påvirker bestandene. En af de mest betydningsfulde er manglende levesteder. Intensivt landbrug med monokultur og pesticidbrug reducerer de levesteder, som agerhøns har brug for til at yngle og finde føde. Tidlig høst og brug af maskiner under ynglesæsonen kan ødelægge reder og påvirke ynglesuccessen. Ændringer i landbrugsmetoder kan reducere tilgængeligheden af naturlig føde, såsom frø og insekter, der er essentielle for agerhøns. Prædation spiller også en væsentlig rolle. Øget antal rovdyr, såsom ræve og krager, kan føre til højere prædation, især i sårbare yngleperioder.

For at sikre agerhønsenes overlevelse er det derfor vigtigt at tage højde for disse problemstillinger og implementere bæredygtige forvaltningsstrategier, der beskytter artens levesteder og mindsker truslerne mod dem. Der blev derfor i 2013 udarbejdet en forvaltningsplan for agerhønen (Uldal & Bald 2013). I den nationale forvaltningsplan er der en målsætning om, at agerhønen (fortsat) skal være almindelig og udbredt i Danmark. Danmarks Jægerforbund igangsatte derfor i efteråret 2013 en markvildtindsats.

Markvildtindsatsens hovedformål var at forbedre og skabe levesteder i landbruglandet, og hovedaktørerne er jægere og lodsejere, som er organiseret i såkaldte markvildtlav. Inden for hvert lav blev der etableret et tæt samarbejde på tværs af ejendomsskel og interesser, og lavene forpligtigede sig til at gennemføre et antal årlige optællinger af lavets markvildtarter, herunder agerhønen. Til gengæld modtog lavet professionel rådgivning af en vildt- og naturkonsulent, som både faciliterede dannelsen af markvildtlavet, udarbejdede en marknaturplan og løbende ydede rådgivning om de elementer, der indgik i lavets arbejde.

I forvaltningsplanen fastsættes der også minimumsbestandstætheder som forudsætning for jagt.

Jagt på agerhøns i områder med lave tætheder anses ikke for at være bæredygtig, og det er blevet foreslået i planen fra 2013, at afskydningen afstemmes lokalt i forhold til bestandstætheden. I forvaltningsplanen anbefales det også, at der ikke drives jagt i områder med en ynglebestand på under 5 par agerhøns pr. km² eller en efterårsbestand på under 20 agerhøns pr. km². Disse tiltag kræver dog systematiske og ensartede

optællinger af bestanden. Sådanne opgørelser kan være ganske vanskelige at tilvejebringe.

Markvildtindsatsen inkluderede regelmæssige optællinger af bl.a. agerhøne, hare og ræv. Resultaterne af disse optællinger, blev offentliggjort i et notat i 2020 (Sørensen og Midtgaard, 2020). Notatet gav for første gang et overblik over det samlede datasæt, som er indsamlet under Danmarks Jægerforbunds markvildtindsats i årene 2013-2020. Notatet inkluderede hare, ræv samt agerhøne. Optællingerne er siden markvildtindsatsens afslutning forsat og dette notat, vil sammenholde data indsamlet i perioden 2013-2020 og i perioden 2021-2024.

Metoder

Dataindsamling under markvildtindsatsen

I løbet af projektperioden er der i hvert markvildtlav gennemført tællinger af agerhøns. Tællingerne foregår i dagslys ved brug af stående hunde, hvor der tælles på en transekt, der svarer til ca. 600 m/100 ha markvildtlav. I perioden 2013-2020 er tællingerne blevet udført mindst en gang hvert forår. Flere lav har dog valgt også at tælle i efteråret.

Siden markvildtindsatsen afslutning, har mange lav valgt at forsætte tællingerne.

Se evt. detaljerede optællingsvejledninger her:

https://www.jaegerforbundet.dk/media/12567/faktablad_agerhoene_rev_2019.pdf

Denne analyse

På basis af notatet fra 2020 (Sørensen og Midtgaard, 2020) og de data der er indsamlet i perioden 2021-2024, har vi her undersøgt den generelle udvikling i bestandene af agerhøne i markvildtlavene i perioden 2013-2024.

Agerhøne, får ofte meget store kuld, har høj dødelighed i kolde vintre og færdes i høj grad i flokke om efteråret. Da efterårstællinger ikke har været obligatoriske for agerhøns, inkluderes der i dette notat udelukkende data fra den første årlige forårstællingen.

Det giver god biologisk mening, idet forårstællingernes resultat er et udtryk for ynglebestandens størrelse, og desuden vurderes oversigtsforholdene at være bedst om foråret. Derudover er fuglene på det tidspunkt mere stationære, da de er territoriehævdende efter udparingen.

I analysen er alle optællingsresultater omregnet til individer pr. km tællerute, og hvert registreret agerhønepar er omregnet til to individer, for at opnå størst mulig sammenlignelighed mellem lavene.

Resultater

Der er i perioden 2013-2020 gennemført 175 forårstællinger af agerhøns. Det var disse data, notatet fra 2020 (Sørensen og Midtgaard, 2020), præsenterede. I dette notat præsenteres også data fra perioden 2021-2024, hvor der er udført 44 tællinger. I perioden 2013-2024 er der udført tællinger på i alt 665,6 km agerhønetakseringslinjer, hvor 25,6 km er på Bornholm, 58,1 km på Fyn, 468,4 i Jylland og 113,5 km på Sjælland.

Data stammer fra i alt 52 markvildtlav, heraf 36 i Jylland, 6 på Fyn, 8 på Sjælland og 2 på Bornholm. Antallet af tællinger gennemført i hver landsdel kan ses i tabel 1 herunder. Over halvdelen af tællingerne er udført i de jyske lav.

Tabel 1. Geografisk fordeling af antal gennemførte tællinger.

År	Bornholm	Fyn	Jylland	Sjælland	I alt	
2014		1	2	9	4	16
2015		2	2	16	7	27
2016		1	6	18	7	32
2017		2	5	20	8	35
2018		1	3	20	3	27
2019		1	1	20	1	23
2020			3	9	3	15
2021		1	3	4	3	12
2022			3	8	1	14
2023		1	3	6	2	12
2024			1	4	1	6
I ALT	10	32	134	40	219	

Data er indsamlet over en elleveårig periode. Flest tællinger blev gennemført i årene 2015-2018. Siden 2020, er antallet af tællinger faldet ret kraftigt, hvilket kan skyldes at markvildtindsatsen i første halvår af 2020 ikke var finansieret. I 2024 var der således ingen tælling på Bornholm og kun 1 tælling på hhv. Fyn og Sjælland.

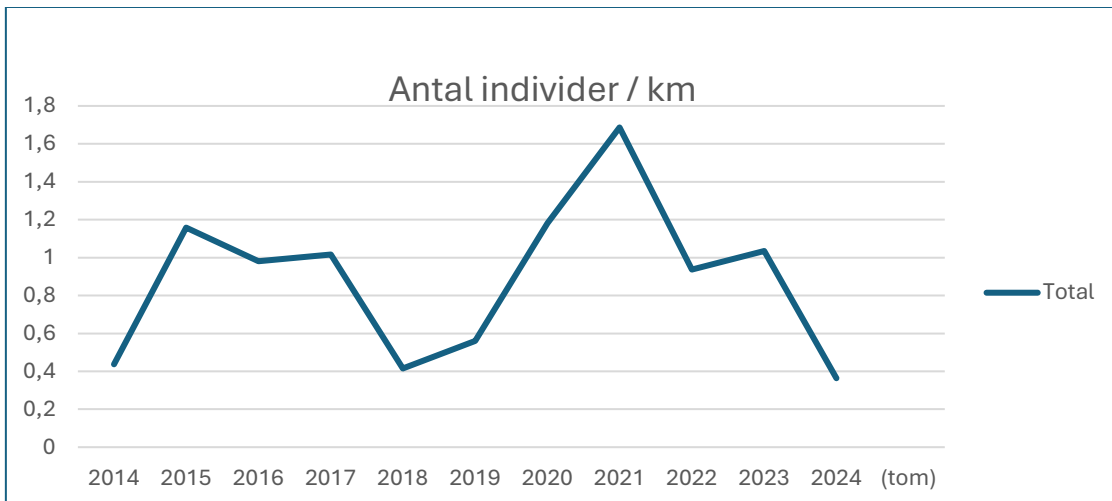
I tabel 2 ses en oversigt over antallet af registreret agerhøns fordelt pr. år, i de fire geografier, Jylland, Fyn, Sjælland og Bornholm.

Tabel 2. Geografisk fordeling af gennemførte optællinger vist som antal talte agerhøns pr. år.

År	Jylland	Fyn	Sjælland	Bornholm	I ALT
2014	26	4	51	10	91
2015	172	7	186	26	391
2016	175	30	195	7	407
2017	176	32	187	22	417
2018	112	15	45	0	172
2019	163	2	2	3	170
2020	108	15	94	0	217
2021	56	54	92	4	206
2022	42	22	30	0	94
2023	64	12	48	6	130
2024	34	6	4	0	44
I ALT	1128	199	934	78	2339

Som beskrevet tidligere er antallet omregnet til individer pr. km tællerute, dels for at kunne sammenligne lavene imellem men også imellem landsdelene.

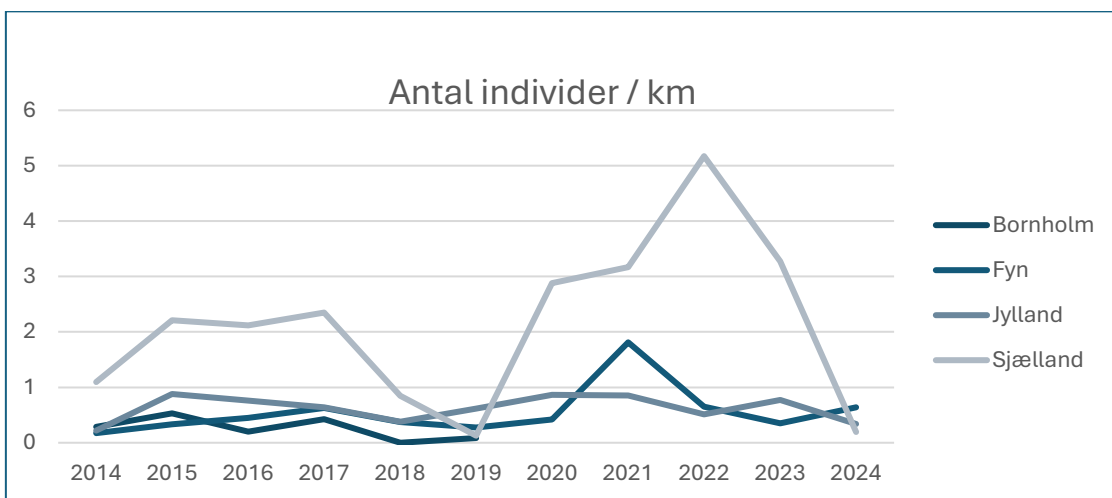
I perioden 2013-2020 blev der registreret en stabil, men fluktuerende tæthed af agerhøns i markvildtlavene (Sørensen og Midtgaard, 2020). Udgangspunktet i foråret 2014 var betydeligt lavere end tællingen i foråret 2020, men der sås ingen generel tendens til en stigende tæthed, hverken på landsplan (se figur 1) eller i de enkelte landsdele (se figur 2).

Figur 1. Udviklingen i det gennemsnitlige antal agerhøns observeret pr. km tællerute under de årlige forårstællinger i de markvildtlav, hvor første tælling er gennemført i 2014.

Fra 2019, er antallet af tællinger faldet markant til 23 på landsplan i 2019. I 2020 til 15 og i 2024 er der kun udført 6 tællinger på landsplan. De ruter hvor der ikke er talt, er ikke medtaget og der er korrigeret for længden af de samlede ruter.

I Figur 2 ses de regionale forskelle fordelt på Bornholm, Fyn, Jylland og Sjælland.

Figur 2. Regionale forskelle i udgangspunkt og udvikling i det gennemsnitlige antal agerhøns observeret pr. km tællerute under de årlige forårstællinger i de markvildtlav, hvor første tælling er gennemført i 2014. Bemærk, at der ikke findes data for hele perioden fra Bornholm.

Diskussion

Data indsamlet under Danmarks Jægerforbunds markvildtindsats viser generelt en stabil udvikling i bestandene af agerhøne. Dog er bestandsudviklingen præget af fluktuationer, som formodentlig skyldes vejrforhold samt øvrige faktorer, som påvirker artens ynglesucces og

vinteroverlevelse. I 2018 var dele af landet desuden dækket af sne i den sidste halvdel af marts, da optællingerne af agerhøns skulle foretages, hvilket resulterede i et markant dyk i antallet af registrerede fugle. I 2024 ses ligeledes et dyk, hvilket kan skyldes en særdeles våd vinter.

DOF's punkttællinger (Eskildsen *et al.* 2020), har vist en markant tilbagegang for agerhøne, som er registreret under DOF's punkttællinger i perioden 2009-2019. Data fra markvildtlavene indsamlet i perioden 2014-2020, kunne ikke bekræfte denne markante tilbagegang (Sørensen og Midtgaard, 2020).

Regionale forskelle

Generelt er antal individer/km højere på Sjælland end i de øvrige landsdele. Det er dog værd at bemærke at der både i 2019 og 2024 ses et markant fald i antal individer/km på Sjælland. Her bør man være opmærksom på at der i disse to år kun er udført 1 tælling hvert af årene og det derfor næppe er repræsentativt i forhold til en tendens i bestanden (se tabel 1). Det bør også nævnes, at der på nogle af lokaliteterne er der sket ændringer i afgrødesammensætning og dyrkningsmetode.

Data præsenteret her kan derfor ikke entydigt konkludere en tendens i bestandsudviklingen, idet variationen fra år til år er relativt stor hvad angår antallet af agerhønetællingerne.

Når der udelukkende ses på Jylland, er tendens for bestandsudviklingen at den er ret stabil med mindre fluktuationer, også på trods af at der også her færre tællinger.

For agerhønen er bestandsudviklingen i hvert enkelt landsdel væsentlig at monitorere, idet naturlig spredning mellem Jylland og de enkelte øer er relativt begrænset.

Konklusion og perspektivering

Det er tydeligt, at dataindsamlingen i årene 2013-2020 har båret præg af, at markvildtindsatsen er drevet af frivillige kræfter. Deltagernes fokus har været og er stadig, på de lokale vildtbestande, og ikke alle lav har indset vigtigheden af at dokumentere udviklingen undervejs i projektet. Som notatet i 2020 (Sørensen og Midtgaard, 2020) understregede, viser dette notat også væsentligheden af, at hvert lav leverer data hvert år, og der bør fremadrettet være øget fokus på dette. Idet markvildtindsatsen er udløbet, vil det være relevant at der nationalt udarbejdes et overvågningsprogram for agerhønen. Særligt fordi vildtudbyttestatistikken udelukkende omfatter nedlagte individer og påvirkes dermed både af

ændringer i de levende bestande og af ændringer i jægerens adfærd eller jagttidens længde. Dette betyder, at ændringer i de levende bestande ikke nødvendigvis afspejles i vildtudbyttestatistikken, der over de seneste år har været faldende (www.fauna.au.dk).

Der er flere forskellige metoder til at estimere bestandstætheder af agerhøns, hver med sine fordele og ulemper. Det afgørende er involvering af lokale jægere og naturinteresserede i overvågningen, det vil øge datagrundlaget betragteligt og fremme lokalt engagement. Det er afgørende at metodevalget er praktisk anvendeligt og at der er ressourcer til at lave opfølgende analyser. Vigtigst af alt, er det dog at de lokale jægere kan udføre tællinger og anvende resultaterne lokalt til at sikre at minimumsbestandstætheder som forudsætning for jagt, er opfyldt.

I notatet fra 2020 (Sørensen og Midtgaard, 2020), blev det beskrevet at der ligger et meget stort potentiale, i fremover at registrere samtlige tiltag, som gennemføres i hvert enkelt lav. Det er ikke blevet udført i den mellemlæggende periode men potentialet ligger der stadig. Praktiske erfaringer viser at fordeling af tiltag på kategorierne: redebiotop, kyllingebiotop og dækning, formodentlig kan have stor betydning for den samlede effekt.

Referencer

Eskildsen DP, T Vikstrøm, MF Jørgensen & CM Moshøj (2020): Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2019. Årsrapport for Punkttællingsprogrammet. Dansk Ornitologisk Forening.

Sørensen IH & Midtgaard L (2020). Markvildtindsatsens resultater 2013-2020. - Notat fra Danmarks Jægerforbund. <https://www.jaegerforbundet.dk/media/16606/210108-ihs-lmi-notat-markvildt.pdf>

Uldal C & C Bald (2013b): Forvaltningsplan for agerhøne. Miljøministeriet, Naturstyrelsen.

www.fauna.au.dk (tilgået januar 2025): Jagt- og vildtforvaltning i Danmark. Udbyttet online siden 1941. Aarhus Universitet, DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi.